

Toidujulgeolekust ja Jaagumäe panus sellesse

Mart Timmi
Tarmo Timmi

TUTVUSTUS

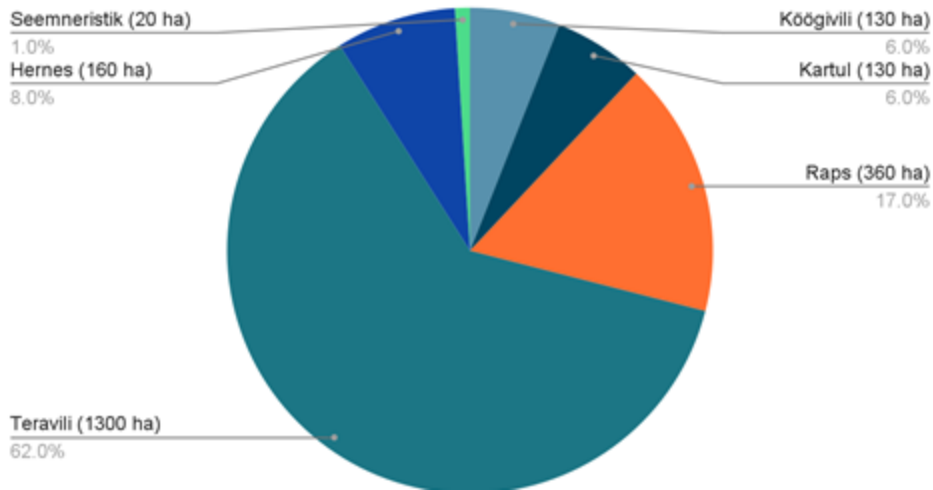
Mart Timmi (s. 1946)

- Väimela NST & EPA (agronoomia)
- Tööpraktika:
 - 60a põllumajandust, sellest:
 - 10a – Väimela NST
peaagronoom
 - 5a – Võru
põllumajandusvalitsuse
peaagronoom
 - al 1990 Jaagumäe
ülesehitus
- 2009 – aasta põllumees

Jaagumäe

- kollektiivis ~100 töötajat
- 2100 ha maad (1990 12 ha)
- seakasvatus (5000 nuumsiga
aastas)
- kaubandusvõrk
 - 4 kauplust Võru linnas
 - kaubanduses 145 töötajat

Jaagumäe maakasutus 2100 ha

Seakasvatus kui toidujulgeoleku nurgakivi

**Teadaolevalt ainus seakasvataja, kes on
püstitanud sigade auks skulptuuri “Seapere”**

- skulptuur Võrumaa Toidukeskuse parklas
- seavanemad 7 põrsaga (õnne sümbol)
- laste lemmik
- populaarne pildistamiskoht

Maarahva toidujulgeolek kolhoosikorra ajal

- tööarvestus normipäevades
- aastapalk 100-200 kg vilja või rahana 60 rubla ringis

Elatise allikad:

- aiamaa 0,6 ha (koos hoonete alusega)
- loomapidamine piiratud arvul
 - 1 lehm ja mullikas
 - 1 emis pörsastega
 - 3 lammast talledega
 - 20 kana

Maarahva toidujulgeolek kolhoosikorra ajal

Toit perele saadi:

- kartul ja köögivili – aiamaalt
- piimasaadused – lehmalt
- teraviljasaadused – aiamaalt ja naturaaltasust
- lihasaadused – omakasvatatud 2 siga, lambad, linnud
 - talvel soolaliha
 - suvel suitsusaunaliha
 - sügisel lamba ja linnuliha
- põhiline energiaallikas raskeks tööks – searasv (kuni 30 kg sealt)
- kolhoosniku sunnismaisus

Maarahva toidujulgeolek kolhoosikorra ajal

- munad peetavatelt kanadelt
- suhkur – talongidega või hääletamisel käimise eest
- kohv, tee – kohalikud toorained
- raha – perest ülejääva toiduaine müügist; pörsaste müük
- rahulolu – kõik tegid tööd ja vaikisid
- laste juuresolekul poliitikast ei räägitud

MORAAL: on mida hoida ja on mida karta!

Maa kui toitja

- minu isa näide:
 - 6-liikmeline pere
 - 1938–39 haris minu isa 2 ha haavametsa põllumaaks
- → maa väärtus
 - maa kui pärandus ja toitja esivanematelt

**Kas praegu väärtustatakse maad
kui toiduahela vundamenti?**

EI!

Toidujulgeoleku administratiivsed piirangud

- väärtuslik põllumaa → püsirohumaaks
- Lääne-Euroopas pole mittetootvat maad
- suurriikide huvid?
 - mida vähem toodame, seda rohkem turgu neile

püsirohumaad mõistetakse võiks kasutada:

1. väheväärtuslik reljeefne põllumaa (boniteediga kuni 35 hindepunkti)
2. turvasmullad
3. liigniisked alad

→ väärtuslik põllumaa tuleb vabastada selle keelu alt

Muud toidutootmist takistavad regulatsioonid

Toetustes toidutootmine on võrdsustatud maa hooldustegevustega

- püsirohumaad, sööti jäetud maa, mustkesa saavad võrdsetel alustel ÜPT toetust
- Põllumehed pole sellega nõus

Selline tegevus on sisuliselt:

1. maaomandiõiguse doteerimine
2. pärsib maade põllumajanduslikku kasutamist
3. toidujulgeoleku kahandamine

Näide toetatavatest põldudest 2025. a juuli lõpus
Kes kompenseerib tootjatele siit leviva umbrohureostuse?

Vahemärkus:

- omaniku nõusolekul võiks põllumajandustootmiseks mittesobivad alad metsastada
- kasutada riiklike dotatsioone
 - eeldab maade hindamist
 - dotatsioonide katteallikas – mittesobilike põllumaade hooldamiseks kuluvate toetuste arvelt
- mets → puhtam ja väärtuslikum elukeskkond ja täiendav majanduse tuluallikas

Toidutootmine – riiklikult ülereguleeritud valdkond

Minu parimad mälestused taasiseseisvumise algaastatest

- loominguline tegevusvabadus
- bürokraatia puudumine
- tootliku töö väärtustamine

Tootliku töö hindamine

- põllumajandustootjad = toidujulgeoleku alus
- asendustegevuste kõrvaldamine
- absurdsete regulatsioonide kõrvaldamine
- taastada toetused maaparanduse korrashoiuks
- igale kulturile optimaalse taimekaitse taastamine (probleemsed peet ja kartul)
- Jaagumäe ja Kadarbiku ühistöö näide

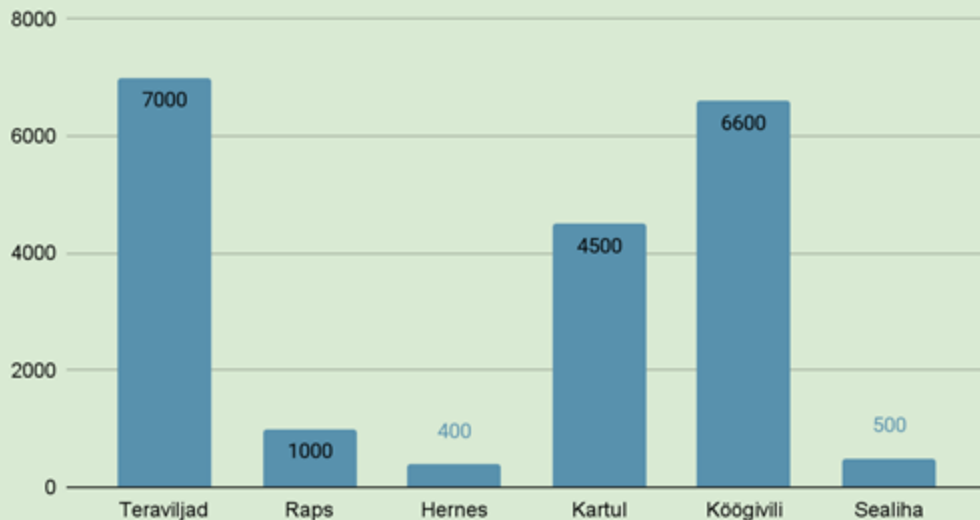
**Vaade Jaagumäe tootmiskompleksile
(põllumajanduslikus kasutuses 30 hoonet)**

Jaagumäe tegevus toidujulgeolekus

Tagame, et kartul, köögivili ja sealiha oleks:

1. aastaringselt kättesaadav
2. eestimaine ja kontrollitud kvaliteediga
3. lühim tee tootjalt tarbijani

Jaagumäe panus: 20 000 t saadusi

Jaagumäe Toidukeskus

Võrumaa Toidukeskus

Võrukivi Toidukeskus

Nõrimala Toidukeskus

- turustame Võrus vähemalt 450t värsket sealiha
 - tarbija kõrge hinnang
 - sügavallapanu → mõnus elukeskkond → kvaliteetne liha
- kaup 24h jooksul tarbijani
- värsked liha ja kulinaarsed tooted
- toode lihakulinaarilt vastavalt kliendi soovile

Isiklikud tähelepanekud

- põllumajanduse valdkonda peaksid juhtima oma **eriala professionaalid**
- rohkem **iseseisvust, kohaldumisvõime** pakkumist tootjatele äärmuslike ilmaolude korral
 - talvise taimkatte tagamine
 - viljavahelduse nõuded
 - koristatavuse tagamine
- tootjate **ettepanekutega arvestamine**
- põllumajanduskoolide (eriti Maakülikool) **õppeprogrammide kaasajastamine**
 - näide: noorte agronoomide sõnul õpetatakse väga palju keskkonnateemasid, aga käsitlemata jäävad kartuli- ja köögiviljakasvatus (see on $\frac{2}{3}$ toidutaldrikust)

Isiklikud tähelepanekud

Regionaalsete majandustingimuste ühtlustamine

- kaugematel regioonidel kauba müügist loodetav kasum läheb kauba transpordi kuludeks
- sõjaeelses Eesti Vabariigis ühtlustati seda riikliku dotatsiooniga (diferentsiaalrent)
- taoline lähenemine peaks ka praegu riiklikult teostatav olema, et tagada kõigi põllumajanduspiirkondade elujõulisus

Loomahaigused ja toiduraiskamine:

- 1980n suu- ja sõrataudi ajal ei läinud liha utiliseerimisele
- töötlemiseks kohaldati Valga lihatööstus
- taud likvideeriti edukalt
- → saab ka sedapidi!
- loomse valgu keelustamine seakasvatuses
 - segatoiduline loom vajab loomset valku
 - selle puudumisest tingitud liigikaaslaste sabade närimine
 - (pidamistingimused olid toona kehvemad!)
 - inimesed võivad liha tarbida, aga sead töödeldud kondijahu ei või?

Mis võiks olla teisiti?

- praegune katkukriis on valitsuse, mitte seapidajate tekitatud
- metssigade arvukuse kontrolli puudumine
 - puudus kohustus metssigadelt kontrollproovide võtmiseks katkuvabaks peetud maakondades
- metssigade kui võõrliigi arvukuse eesmärgiks peab olema saavutamatu null
- kliimaministeeriumil on siin täita oluline roll põllumeestele ja seakasvatajatele väärrika töökeskkonna taastamisel
- Tugevat tahet keeruliste aegade üleelamiseks ja helgemat tulevikku!

KÜSIMUSED

Täname tähelepanu eest!

